

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
Д Е П У Т А Т Ы

Д Е П У Т А Т
МАЖИЛИСА ПАРЛАМЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Нұр-Сұлтан, Парламент Мәжілісі

20 __ жылғы «__» _____

№ _____

010000, Нур-Султан, Мажилис Парламента

«__» _____ 20 __ года

2022 жылғы 30 наурызда жарияланды

**Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрі
Ә.А. Смайыловқа**

Депутаттық сауал

Құрметті Әлихан Асханұлы!

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев 2021 жылғы 7 қыркүйектегі Солтүстік Қазақстан облысына жұмыс сапары кезінде егін жинау науқанымен танысу барысында ауыл шаруашылығы кәсіпорнының жетекшілерімен және механизаторлармен кездесіп, дайын әрі өңделген өнімнің, соның ішінде ұнның экспортқа шығарылу көлемі төмендегенін атап өтіп, қолайлы тариф саясаты қажет екеніне назар аударды. «Тауар өндірушілерге, әсіресе ұн шығаратын кәсіпкерлер үшін субсидия механизмін қайта іске қосуымыз керек. Біз қосымша құнының деңгейі жоғары дайын әрі өңделген өнімдерді экспорттауға тиіспіз», – деді Президент.

Сондай-ақ, «AMANAT» партиясының сайлауалды бағдарламасын іске асыру жөніндегі Жол картасының 272-тармағына сәйкес 2025 жылға қарай АӨК өнімдері экспортының жалпы көлемінде өңделген өнімді ұлғайту үлесі 70% - ға дейін өсуі тиіс.

Депутаттар жүргізген талдау бүгінгі таңда ұн экспортының төмендеуінің негізгі себебі импорттаушы елдердің (Өзбекстан, Тәжікстан, Қырғызстан) тарифтік емес реттеу шараларын және қазақстандық ұнның әкелінуін тежеу бойынша кедергілерді қолдануы болып табылатынын көрсетті.

Сонымен қатар, бұл елдер қазақстандық бидайды сатып алуға көшіп, өзінің астық өңдеуін дамыта бастады.

Мысалы, 2012 жылдан 2020 жыл аралығында Өзбекстанға бидай астығының экспорты 658 мың тоннадан 2941 мың тоннаға дейін 4,5 есе, Тәжікстанға 218 мың тоннадан 1020 мың тоннаға дейін 4,7 есе өсті. Бұл Қазақстаннан Өзбекстанға ұн экспортының 342 мың тоннаға дейін 3,6 есеге, ал Тәжікстанға 96 мың тоннаға дейін төмендеуіне негіз болды.

Саладағы қазіргі жағдай әбден мүмкін болатын жайт еді. Бүгінгі таңда ұнды өткізудің негізгі нарығы – Ауғанстан, оған Қазақстаннан ұн экспортының үштен екісі немесе 1152 мың тонна тиесілі.

Сонымен қатар, Ауғанстан Қазақстаннан астық сатып алып, оны Өзбекстанға өңдеуге әкеліп, кейіннен толлингтік операциялар аясында Ауғанстанға ұнды қайта экспорттайтын жағдай қалыптасты. Бұл ретте өз ұн тарту кәсіпорындарын қолдау үшін Өзбекстан Ауған «астық берушілеріне» кедендік баждар мен салықтар бойынша преференциялар береді және қазақстандық өндірушілердің ұнын Өзбекстан аумағы арқылы Тәжікстан мен Ауғанстан бағытында тасымалдау кезінде транзиттік тарифті қолданбайды.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, Сізден мынадай мәселелерді қарастыруыңызды сұраймыз:

1) қазақстандық ұнды тасымалдау кезінде (Тәжікстан, Өзбекстан, Қырғызстан) жергілікті өніммен салыстырғанда тең емес жағдайлар белгілеген үшінші елдер өнімінің Қазақстан арқылы транзитіне қатысты тарифтік немесе тарифтік емес реттеу шараларын қолдану мүмкіндігін қарастыру. Мысалы, Ресейден Өзбекстанға Қазақстан арқылы транзит кезінде «Қазақстан темір жолы» ҰК» АҚ қолданатын сүрекке (орманға, ағаш материалдарына) және мұнай өнімдеріне төмендету коэффициентін алып тастау, сондай-ақ енгізілетін «Агроэкспресс» жобасы шеңберінде жоғары тарифтерді қолдану;

2) қосымша өлшем белгілеу жолымен ішкі нарықта астық сатуды ынталандыру, атап айтқанда диірмен кәсіпорындарына бидай сатқан ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді субсидиялау. Сонымен қатар, ауыл шаруашылығы шикізатын экспорттау кезінде - 0%, ұн экспорттау кезінде – 100% (Қытай тәжірибесі бойынша) ҚҚС-ты сараланған (дифференцированный) қайтару ұсынылады. Мұндай шара қазақстандық ұн бағасының айырмасын қысқартуға және сонымен бірге Ресейден Қазақстанға астықтың көлеңкелі импортымен күресуге мүмкіндік береді.

3) Қазақстанның барлық ұн тарту кәсіпорындарының мүдделерін есепке алу мақсатында ұнды экспорттау кезінде көлік шығындарын субсидиялау қағидаларын қайта қарау. Қазіргі орын алған жағдайда шикізатты Қазақстанның батыс және оңтүстік өңірлерінің ұн тарту кәсіпорындарына дейін жеткізу ескерілмейді, олар тиісінше тоннасына 7000-9000 теңгені құрайды (Сауда және интеграция министрлігі).

4) ҚҚС асып кеткен сомасын қайтарудың оңайлатылған тәртібін енгізу жолымен ҚҚС қайтару схемасын өзгерту. Бүгінгі таңда көп сатылы жүйе бойынша жүзеге асырылатын экспорттық операциялар кезінде ҚҚС қайтаруға байланысты проблема бар.

Көрсетілген шаралар жиынтығында саладағы шиеленісті болғызбауға және қазақстандық ұн тарту өнімі экспорты көлемінің өсуін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді деп ойлаймыз. Бұдан басқа, өткен жылдың нәтижелері мал шаруашылығы саласының жемшөппен қамтамасыз етілуінің төмендігін көрсетті. Бұл әсіресе Қызылорда және Маңғыстау облыстарында айқын көрінді. Нәтижесінде шұғыл түрде тиісті шаралар қабылданды.

Осыған байланысты ұн өндірісінің артуы оның кебекті қсымша өнімнің, яғни мал шаруашылығына арналған жемшөптің өнімдерінің көлемінде арттырады.

Депутаттық сауалға Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жазбаша түрде жауап беруді сұраймыз.

Құрметпен,
**Қазақстан Республикасы
Парламенті Мәжілісі,
Аграрлық мәселелер
комитетінің депутаттары**

**Е. Барлыбаев
Б. Оспанов
А. Бердалин
Қ. Абасов
Б. Сартбаев
А. Үйсімбаев
М. Төлепберген
Б. Торғаев
Ф. Қаратаев
А. Амирханян
А. Әбілдаев
А. Қоңыров
Н. Ожаев
Ш. Осин**

*Орындаушы: К.Такибай
Тел.: 746147*

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
Д Е П У Т А Т Ы

Д Е П У Т А Т
МАЖИЛИСА ПАРЛАМЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Нұр-Сұлтан, Парламент Мәжілісі
20 __ жылғы «__» _____
№ _____

010000, Нур-Султан, Мажилис Парламента
«__» _____ 20 __ года

Оглашен 30 марта 2022 года

**Премьер-Министру
Республики Казахстан
Смаилову А.А.**

Депутатский запрос

Уважаемый Алихан Асханович!

Президент Республики Казахстан Касым-Жомарт Кемелевич Токаев во время рабочей поездки 7 сентября 2021 года в Северо-Казахстанскую область в ходе ознакомления с уборочной кампанией встретился с руководителями сельхозформирований и механизаторами, где указал на необходимость гибкой тарифной политики, выразив озабоченность снижением экспорта готовой переработанной продукции, в частности, муки. «Нам нужно включать механизм субсидий, чтобы помочь товаропроизводителям, в особенности производителям муки. Мы должны поставлять готовую, переработанную продукцию с высоким уровнем добавленной стоимости», – подчеркнул Касым-Жомарт Токаев.

Также согласно пункту 272 «Дорожной карты по исполнению предвыборной программы партии «АМАНАТ» к 2025 году доля увеличения переработанной продукции в общем объеме экспорта продукции АПК должна вырасти до 70%.

Проведенный анализ депутатами показывает, что на сегодня основной причиной снижения экспорта муки в страны Средней Азии явилось применение странами-импортерами (Узбекистан, Таджикистан, Кыргызстан) мер не тарифного регулирования и барьеров по сдерживанию ввоза казахстанской муки.

Одновременно эти страны стали переходить на закуп казахстанской пшеницы и развивать собственную зернопереработку.

К примеру, экспорт зерна пшеницы в Узбекистан с 2012 по 2020 год, возрос с 658 тыс. тонн до 2941 тыс. тонн в 4,5 раза. В Таджикистан с 218 тыс. тонн до 1020 тыс. тонн в 4,7 раза. Это обусловило снижение экспорта муки из Казахстана в Узбекистан до 342 тыс. тонн в 3,6 раза, а в Таджикистан до 96 тыс. тонн.

Нынешняя ситуация в отрасли была вполне предсказуемой. На сегодня основной рынок сбыта муки – Афганистан, на который приходится две трети всего экспорта муки из Казахстана или 1152 тыс. тонн.

Вместе с тем, сложилась ситуация, когда Афганистан закупая зерно в Казахстане, завозит его на переработку в Узбекистан и в последующем реэкспортирует муку в Афганистан в рамках толлинговых операций. При этом для поддержки собственных мукомольных предприятий Узбекистан предоставляет афганским «давальцам зерна» преференции по таможенным пошлинам и налогам и не применяет транзитный тариф как он делает при перевозке муки казахстанских производителей по территории Узбекистана в направлении Таджикистана и Афганистана.

Исходя из вышеизложенного, просим Вас, рассмотреть следующие вопросы:

1) возможность применения мер тарифного или нетарифного регулирования в отношении транзита через Казахстан продукции третьих стран, установивших неравные условия при транспортировке казахстанской муки по сравнению с местной продукцией (Таджикистан, Узбекистан, Кыргызстан). Например, отмена понижающего коэффициента на древесину (лес, лесоматериалы) и нефтепродукты, применяемого АО «НК «Қазақстан темір жолы» при транзите из России в Узбекистан через Казахстан, а также применение повышенных тарифов в рамках внедряемого проекта «Агроэкспресс».

2) стимулирование продажи зерна на внутреннем рынке путем установления дополнительного критерия, а именно субсидировать сельхозтоваропроизводителей реализовавшим пшеницу мельничным предприятиям. Наряду с этим, предлагается дифференцированный возврат НДС при экспорте сельхозсырья - 0%, при экспорте муки – 100% (по опыту Китая). Такая мера позволит сократить разницу в цене для казахстанской муки и одновременно бороться с теневым импортом зерна из России в Казахстан.

3) пересмотреть Правила субсидирования транспортных затрат при экспорте муки в целях учета интересов всех мукомольных предприятий Казахстана. При существующих на сегодня условиях не учитывается доставка сырья до мукомольных предприятий западных и южных регионов Казахстана, которые составляют 7000-9000 тенге на тонну соответственно (Министерство торговли и интеграции).

4) изменить схемы возврата НДС путем введения упрощенного порядка возврата суммы превышения НДС. На сегодня существует проблема с возвратом НДС при экспортных операциях, который осуществляется по многоступенчатой системе.

Указанные меры в совокупности, полагаем, позволят снять напряженность в отрасли и обеспечить рост объемов экспорта казахстанской мукомольной продукции. Кроме того, результаты прошлого года показали низкую обеспеченность отрасли животноводства кормами. Особенно это ярко проявилось в таких областях как Кызылординская и Мангистауская. В результате чего, в пожарном порядке принимались соответствующие меры.

В этой связи увеличение производства муки также увеличит объемы ее побочной продукции отрубей, то есть корма для животноводства.

Просим дать ответ на депутатский запрос в соответствии с законодательством Республики Казахстан в письменном виде.

С уважением,
**Депутаты Комитета
по аграрным вопросам
Мажилиса Парламента
Республики Казахстан**

**Е. Барлыбаев
Б. Оспанов
А. Бердалин
К. Абасов
Б. Сартбаев
А. Уисимбаев
М. Тулепберген
Б. Торгаев
Ф. Каратаев
А. Амирханян
А. Абильдаев
А. Конуров
Н. Ожаев
Ш. Осин**

*Исполнитель: К.Такибай
Тел.: 746147*